

geestelijke goederen in engeren zin, die beheerscht worden door de verbouding van de ziel tot God. Dan volgen de ideële goederen in ruimeren zin, die liggen op het terrein der geestelijke cultuur, en eindelijk volgen de stoffelijke goederen, welke God ons geeft voor de behoeften van ons lichaam. Met deze indeling van Dr. Nederbragt kan ik mij, zoals ik een vorig maal in 't kort heb uiteengezet, vrijwel vereenigen, doch er rijzen bij mij eenige bezwaren, wanneer hij uit Gods Woord deduceert, hoe de mensch tegenover dat goed moet staan, en in welke mate hij ernaar mag en moet streven.

Die verhouding verhojzondert zich natuurlijk in drieën.

Het geestelijk goed in engeren zin moet met alle kracht nagejaagd.

Ook voor de ideële cultuurschatten mag en moet gestreden, want recht en vrijheid, beschaving en geluk behoreen voorwerpen van idealisme en ziele-streving te zijn, maar, zoo zegt Dr. N., ten aanzien van de stoffelijke goederen staat de zaak geheel anders. Christus heeft ons van het streven ernaar onthouden, en hij grondt deze bewering op het bekende woord van den Heiland uit de Bergrede: Zoekt eerst het koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden.

Hierover sprak ik in mijn vorig artikel reeds met een enkel woord.

Ik wees er toen op, hoe kras Dr. N. zich uitdrukt, en hoe absoluut zijn bewering is; dat ons Christendom staat of valt met het principe, dat de Christen van Gods wege van het streven naar stoffelijk goed is ontheven, en ik heb toen ook reeds de opmerking gemaakt, dat de geachte schrijver zijn bewering zelf verzwakt door aan de woorden, van het streven naar, terstond toe te voegen: althans de bezorgdheid om.

Streven naar en bezorgd zijn om zijn immers geen synoniemen.

De bezorgdheid, die door Jezus in de Bergrede veroordeeld wordt, is niet het zorgen voor, maar het angstige, ijdele bezorgd-zijn, dat uit gebrek aan godsvertrouwen voortkomt, en dus een verkeerde gesteldheid van ons hart verraaft. In die bezorgdheid heeft de mensch God uit het oog verloren. Hij rekent niet meer met den hemel. Hij steunt alleen op zichzelf, en denkt alleen aan de aarde, en gaat in het aardse op, maar — zoo staat het toch met alle streven en alle begeerte naar stoffelijk goed niet. O zeker, dat streven kan ontaarden. Het verkeert dikwerf in onheilige genot- en hebzucht. Het wordt menigmaal grof materialisme, maar aan die ontaarding staat evenzeer de, door Dr. N. geoorloofd-geschte, streving naar de ideële goederen als kunst en kennis bloot. Ook deze begeerte kan in een zondige omslag, en daarom mag het streven naar stoffelijk goed niet veroordeeld worden, omdat het in deze door de zonde bedorven wereld, veelal onzuiver voorkomt. Er is ook een goed en geoorloofd streven en begeeren, en deze begeerte hangt samen met ons menschezijn. Omdat wij afhankelijk wezen zijn, en voor ons zinnelijk en geestelijk bestaan alles van buiten af noodig hebben, spannen wij al onze krachten in, om dat noodige te verkrijgen, en in dit begeeren van de natuurlijke en geestelijke goederen ligt, volgens prof. Geesink, de rijkdom, en de weelde van het menschezijn.

Alles hangt dus hiervan af, wat we onder streven verstaan.

Indien Dr. N. met deze uitdrukking alleen op het oog heeft de zondige jacht naar aardse dingen, zijn wij het hartroerend eens, maar dan had hij het woord streven niet moeten gebruiken. Dit begrip geeft tot misverstand aanleiding. Het vestigt den indruk, alsof alle begeerte naar het geluk der uiterlijke levensomstandigheden uit den boze is, en zoo staat het toch niet. Daarvan lezen we ook niets in de Bergrede. Christus toont wel tegen den Mammondienst en den geldderf, Hij vloekt wel de passie van den rijkard, die in het goed der aarde zijn levensdoel vindt. Hij waarschuwt wel tegen de gierige vergaring van schatten hierbeneden, maar ik lees nergens, dat Hij alle streven naar stoffelijke goederen absoluut veroordeelt.

Ook niet in Mattheus 6:33.

Wat zegt de Heiland daar?

Hij vermaant in dit gedeelte van Zijn bergwoorden Zijn discipelen, om alle verkeerde bezorgdheid te laten varen, en voor overschatting van het aardse goed op hun hoede te zijn. Daaraan maken de heidenen zich schuldig. Zij kennen het opzien naar den hemel niet. Zij zoeken enkel en alleen het aardse, omdat zij van geen Vader in de hemelen weten, en daarenboven nu zal Zijn volk eerst zoeken het koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen hun worden toegeworpen.

Uit deze uitspraak van Christus zijn wonderlijke conclusies getrokken.

Men heeft op grond van dit woord beweerd, dat, als het geestelijke maar goed is, het stoffelijke er minder toe doet, en onze belangstelling eigenlijk niet wr'd is. Anderen hebben gemeend, dat de Heiland ons hier toeroept, alleen het oog te openen voor den hemel, en het aardse maar aardsech te laten. Weer anderen zagen in dit evan-

gelisch bevel een veroordeeling van elke christelijke sociale actie, doch van dit alles is in dezen tekst niet een titel of jota sprake. Jezus bedoelt allermint het stoffelijke te disqualificeeren. Hij drukt op het natuurlijk en aardse leven geen stem van onheiligheid of minderwaardigheid, maar Hij onderwijst ons hier omtrent de orde tusschen het hemelsch-geestelijk, en het aardsch-stoffelijk goed.

Dit blijkt in de eerste plaats uit het woordje eerst.

Zoekt eerst het koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid.

Christus zegt niet: Zoekt alleen het koninkrijk Gods.

Hij sluit dus niet een ander zoeken uit, maar hij wijst hier de orde aan, waarin het zoeken moet geschieden, en dan staat het zoeken van het rijk Gods ver en zeer ver op den voorgrond. Maar... mag daarop dan volgen het zoeken, zoals de heidenen doen? Natuurlijk niet, want onze hoogste Profeet geeft ons hier geen vrijheid om aan verkeerde bezorgdheid of heb- en geldzucht een tweede plaats te gunnen na het rijk en de gerechtigheid Gods. Dat zondige zoeken is voor ons contrabande, maar wel geeft Hij in dit woordje eerst te kennen, dat in overeenstemming met en in onderwerping aan het streven naar Zijn rijk, er een ander zoeken, en wel van de aardse dingen, mogelijk is, dat door Hem niet veroordeeld wordt.

Het gaat hier derhalve over de rangorde.

Wat heeft in het leven de eerste plaats?

De aarde, maar dan verdwijnt de hemel terstond uit het oog.

Het hemelsche, doch dan verdwijnt de aarde niet, maar wordt het aardse opgeheven, en aan het geestelijke onderworpen, en staat alles in dienst van de gerechtigheid Gods. Die op alles recht heeft.

Nu hebt ge misschien nog een bedenking.

Ge zegt wellicht: hoe kan Jezus hier op een zoeken van het aardse doelen, terwijl Hij toch aan het slot zegt: en al deze dingen zullen u toegeworpen worden? Sluiten die beide elkaar niet uit? Kan zoeken samengaan met toegeworpen worden? Ja, want wanneer dit niet mogelijk was, zouden we nimmer Gods koninkrijk kunnen zoeken. Dat rijk is immers een gave. Alle schatten van dat rijk zijn genadegiften. 's Heeren gerechtigheid moet ons geschonken worden. Het is niet desgenen, die wil, noch desgenen, die looft, en toch komt de Schrift tot ons met den eisch om zelf te werken en te zoeken en te strijden, en wanneer geestelijk bestaan deze actieve zijde heeft, dan zeker het stoffelijke.

God geeft, maar wij moeten arbeiden.

God werpt toe, maar wij moeten zoeken.

En dat zoeken, of wilt ge dat streven, sluit Christus niet uit, maar zet Hij op de tweede en ondergeschikte plaats, en onderwerpt Hij geheel aan het streven naar de geestelijke goederen in engeren zin.

Welke zijn die geestelijke goederen?

Het komt hier vooral aan op de wijze, waarop Jezus Zich uitdrukt.

Hij spreekt niet van genade en vrede en gemeenschap, maar van Gods rijk, en dat rijk is de koningsheerschappij Gods in onze harten en in heel de wereld. Dat rijk is niet eenzijdig de hemel. Dat rijk gaat niet op in mystiek. Dat rijk mag niet vereenzelvigd met zieleweelde en rust in God, maar wanneer onze Heiland dit woord rijk bezigt, doelt Hij juist op de actieve zijde en op behoortzaamheid en strijd. Zoo komt ook de uitdrukking Zijn gerechtigheid tot haar recht. Waar God Koning is, daar geldt alleen Zijn recht, en zijn Zijn ordonnantien van kracht, en het zoeken van die gerechtigheid is niets anders dan de spanning van onze ziel, om dien wil des Heeren in alles te volbrengen.

Zoo alleen wordt Christus' uitspraak duidelijk. Hij trekt ons in dit woord niet in onze binnenkamer terug.

Hij wijst ons niet naar de hemelsche blijdschap en vreugde.

Hij voert ons niet naar een verborgen omgang, maar Hij drijft ons het leven in, en werpt ons midden in den levensstroom, en zegt: Buigt u daar voor uw God als Koning, en volbrengt Zijn gebod, en trouwt op Hem, en dan zullen de vragen van voedsel en kleeding, van spijze en drank van zelf haar oplossing vinden. Want wie in zijn arbeid God dient, en wie werkt om 's Heeren wil, en zijn taak verricht als arbeider bij Gods gratie, en sterker nog, als mede-arbeider Gods in het groote cultuurwerk, waardoor deze aarde tot haar bestemming wordt gevoerd, kan van 's Vaders open handen en zorgende liefde zeker zijn.

Dit sluit zoeken van en streven naar aardse goed niet uit.

Dit veroordeelt niet den strijd voor de rechtvaardige verdediging der stoffelijke goederen, doch die strijd, wanneer die gevoerd wordt om 's Heeren wil, vloeit juist uit dit woord van Jezus voort. Wij hebben in alle verhoudingen van het leven, en dies ook in de sociale, God Koning te doen zijn, en naar Zijn gerechtigheid te leven, en wanneer onze arbeid en streven om in deze wereld vooruit te komen, door dit ideaal beheerscht wordt, ligt er in dit zoeken niets zondigs. Zoo bezie ik

het streven naar lotsverbetering. Zoo moet niet ook beschouwd worden het streven naar verruiming van het aardse goed en het stoffelijk bestaan. Wanneer dit geschiedt om rijk te worden, en in weelde en genot te kunnen leven, is het ten eenenmale geoordeeld, maar wanneer het plaats vindt, en ons mensch zijn en het beeld Gods beter tot zijn recht te doen komen, en den Heere meer op alle levenssterren te kunnen dienen, is het voor den Christen ongetwijfeld geoorloofd.

Het komt dus aan op de orde in het leven.

Precies als bij het streven naar de cultuurschatten.

En wanneer nu de mensch in zijn begeeren naar stoffelijk goed de heilige orde, die God tusschen hooger en lager goed gesteld heeft, verbiedt en heiligt; wanneer hij het begeerde alleen wil verkrijgen in een rechtvaardigen weg; wanneer geen afgunst of onzuiver motief hem drijft, maar waarlijk de liefde tot God en Zijn rijk en recht, is zijn zoeken van het stoffelijke niet zondig, en zoekt hij niet als de heidenen.

Hiermede stap ik van dit punt af.

Ik heb met Dr. Nederbragt nog over meer te praten.

Hij beweegt zich telkens op Schriftuurlijk terrein, wat, en ik moet aan dezen indruk even uiting geven, aan zijn kostelijk boek dikwijls meer het karakter geeft van een sociale ethiek, dan van een theorie der economie. Doch daarover later meer.

K. D.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Kerkelijke Zending.

Op de Alge. Zendingsconferentie te Amsterdam gehouden van 24—26 Oct. hield o.a. de zendings-director dr. J. W. Gunning een belangrijk referaat over „De zendingsgemeente in het vaderland en haar werk". Achter enkele van zijn uitspraken zetten wij een vraagteken, b.v. „Aan het beschavingswerk, dat de zending doet, kunnen ook andersdenkenden meewerken; die medewerking moet zelfs worden gevraagd"; over deze gedachte spraken wij eenigen tijd geleden reeds als ons oordeel uit, dat wij dan op gevaarlijk terrein komen; de zending heeft wel beschaving tot vrucht, maar niet ten doel; zij heeft naar goddelijk bevel het Evangelie te prediken, en al zal die prediking vanzelf tot beschaving leiden, toch streeft de zending niet naar die beschaving.

Doch hierop is het niet, dat wij de aandacht willen vestigen. Dr. Gunning sprak toch ook deze merkwaardige woorden: „De zending der zending moet aan de Gemeente verzekerd blijven; vandaar dat de georganiseerde zendingsarbeid zooveel mogelijk moet uitgaan van de bestaande kerken. Dit laatste evenwel sluit b.v. in de Herv. Kerk op hinderpalen. Desniettemin worde zooveel mogelijk verband gelegd tusschen kerk en zending. Zoo zou het wenschelijk zijn, dat in de Herv. Kerk een reglement wordt ingevoerd, volgens hetwelk allerlei van de Gemeente uitgaande werkzaamheden kerkelijk kunnen worden erkend."

Zeer weldadig doet het aan, dat dr. Gunning niet vermeerdering van inkomsten noemt als argument voor het kerkelijk maken der zending. Hij wijst alleen op den zegen der zending, bestaande in het aanbrengen van onmisbare washeid in leer en leven, van noodige lenigheid (?) in leer en leven, en van het bewustzijn van de reeds aanwezige en daarom wordende nieuwe orde der dingen. Er ware nog wel meer aan dezen zegen toe te voegen, doch betekenisvol is het genoemde ongetwijfeld, al vraagt men zich onwillekeurig af, wat er met lenigheid in leer en leven bedoeld wordt. Maar ter zake. Het geestelijk ideaal wordt dus door dr. Gunning hooggehouden. Het is trouwens nog niet een uitgemaakte zaak, dat het kerkelijk maken der zending als vanzelf ook vermeerdering van inkomsten met zich meebrengt. Hebben de leden der kerk niet voor de zending gevoeld, toen deze door vereenigingen geschiedde, dan zullen zij niet op eens met geestdrift voor dit werk worden vervuld, indien het in kerkelijke banen wordt geleid; eerder is het omgekeerd zoo, merkt dr. Warneck in zijn Missionslehre op, dat zulke menschen dan eerst moeten worden opgevoed tot kerkelijk bewustzijn, ja tot kerkelijk eergevoel. Trouwens, menige vereeniging, die niets met de kerk heeft uit te staan, bewijst het, dat het daarom toch wel mogelijk is voor de vereischte inkomsten te zorgen.

Dr. Gunning wil de zending kerkelijk maken, om dezen zegen der zending voor de gemeente te verzekeren. Dit nu verstaan wij niet goed. Er wordt onderscheid gemaakt tusschen kerk en gemeente; in de kerk is de gemeente; de kerk is het logge lichaam met de massa ingeschreven leden, de gemeente is het meelevend deel der kerk, dat werkelijk Christus dient. Natuurlijk gaan wij met ons Gereformeerd kerkbegrip met deze opvatting niet accoord; de kerk is de gemeente, d.w.z. het lichaam van Christus, de vergadering van alle ware Christgelovigen. Maar stellen wij dit terzijde, en plaatsen wij ons op het standpunt van dr. Gunning, dan zien wij nog niet in, hoe het kerkelijk maken der zending aan de gemeente den zegen zal ver-